

Selfiehistoria - hur makthavare porträtterar sig

Lektionshandledning till Samtidsbild, historia

Tidsåtgång: 1-2 lektioner

Uppgiften tränar eleverna i källkritik, -analys och tolkning och utvecklar kunskap i hur historia skrivs och bevaras. Uppgiften kan med fördel genomföras i samverkan med historieämnet som en längre serie lektioner, se *"Din selfie - framtidens historia, tematiskt arbete, Samtidsbild i historia, svenska och bild"*.

I korthet:

1. Eleverna diskuterar hur historia skrivs och bevaras.
2. Eleverna analyserar porträtt av makthavare som historisk källa.
3. Eleverna bidrar till framtidens historia genom Samtidsbild, Stockholms läns museums insamling av samtidsfotografi.

Uppgiftsbeskrivning

Lektion 1

Diskussion: Inledningsfråga

Vilka innovationer kan du komma på som har gjort det lättare för dig att påverka hur andra ser på dig i jämförelse med någon som levde för 1000 år sedan?

Idag har vi gott om plattformar för att publicera oss och sprida bilder, tankar och åsikter, exempelvis genom instagram, youtube och snapchat. Kameran uppfanns på 1830-talet, innan dess var det målare som porträtterade människor, en lyx få hade råd med. Gustav Vasa gav Peder Swart i uppdrag att skriva hans tillrättalagda historia. Boktryckarkonsten gjorde på sin tid det möjligt att sprida information på ett helt annat sätt än tidigare. Vikingarnas runstenar var rena motsatsen, fasta informationspunkter som berättade beställda, föga nyanserade, budskap om enskilda människoöden.

Diskussion: Vems röst hörs i historien?

Låt gärna klassen diskutera följande frågor under arbetet med insamlingen, gärna både under inledningen och avslutningen av arbetet:

- Vilka historiska röster har vi fått höra i skolan? Vems perspektiv har fått ta störst plats?
- Vems berättelser får vi ta del av?
- Vad kan en enskild människas berättelse säga om ett helt samhälles historia, eller historien under en viss tid?
- Vilka innovationer kan du komma på som har gjort det lättare för dig att påverka hur andra ser på dig i jämförelse med någon som levde för 1000 år sedan?
- Varför är det viktigt att Stockholms läns museum samlar in vardagsbilder tagna med mobilkamera?
- Varför är det viktigt att bevara porträtt av "vanliga" människor inte bara personer med makt?
- Hur bevaras historiskt källmaterial?

Ge exempel på hur historien och samtiden bevarar information för framtiden.

Lektion 2

Analys: Vad berättar historiska selfies?

Studera porträtten av makthavarna nedan. Hur skiljer de sig åt? Inget av dem är ett självporträtt, men de är alla beställningsverk som syftar alla till att förmedla makthavaren och dess makt, men hur? Välj ut ett av porträtten och skriv en kort redogörelse för på vilket sätt makthavaren förmedlar sin maktposition.

Exempel på porträtt (se bilaga sist i handledningen):

- Gustaf Vasa
- Ludvig XIV av Frankrike
- Olof Palme
- Josef Stalin
- Drottning Elisabeth I av England

Analys: Hur funkar maktporträtt som historisk källa?

Eleverna gör en skriftlig analys där de reflekterar över en historisk makthavares självframställning.

Förslag på frågor att utgå ifrån i analysen:

- Ta fram 3-5 bilder på den makthavare som du har valt ut.
- Vilket är ditt intryck av den här personen? Ger flödet intrycket av en "äkta" bild av personen, eller en tillrättalagd bild? Motivera!
- Försök att sammanfatta budskapet i bilderna i en enda mening?
- Vilka attribut används i framställningen? Vad tar makthavaren till hjälp för att visa sin makt?
- Vilka referenser finns det till makthavarens förda politik eller till dennes samtid?
- Resonera om bildernas trovärdighet som historiska källor. På vilket sätt har urvalet av källor, bilder i det här fallet, betydelse för din tolkning av personen i fråga?

Lektion 3

Resonera: Insamling av bild för framtidens historia

Eleverna tecknar en kort skriftlig självbiografi och bildsätter den med hjälp av mobilkamera. Text och bild redovisas genom Stockholms läns museums tjänst *Samtidsbild*. Till uppgiften kopplar eleven sitt bidrag till museets insamling av samtidsbilder, till historieskrivning.

Exempel på frågor att utgå ifrån i resonemanget:

- Vad kan en enskild människas berättelse säga om ett helt samhälles historia, eller historien under en viss tid?
- Varför är det viktigt att Stockholms läns museum samlar in vardagsbilder tagna med mobilkamera?
- Varför är det viktigt att bevara porträtt av "vanliga" människor inte bara personer med makt?
- Hur bevaras historiskt källmaterial?
-

Ge exempel på hur historien och samtiden bevarar information för framtiden

För att utföra uppgiften kommer eleven:

1. skriva en självbiografisk text på tema "Självbiografisk bild, bilden av mig", avsedd för digital publicering på *Samtidsbild*
2. använda mobilkameran för att ta sitt självporträtt eller en bild som representerar hen
3. ladda ner appen *Samtidsbild* och ladda upp fotot i appen
4. beskriva bilden, sammanhanget och vad den berättar om samtiden och frågeställningen
5. ange ett gemensamt ämnesord i form av hashtag, klassbeteckning och skola, (#SA19FNorrskogsgymnasiet). Ämnesordet kan sedan användas för att söka fram hela klassens bilder på *Samtidsbild*.

Om du har frågor om *Samtidsbild* kan du kontakta fotoantikvarie Elisabeth Boogh, elisabeth.boogh@stockholmslansmuseum.se, på Stockholms läns museum.

Om du vill kan du låta eleverna göra uppgiften mer djupgående, med ett samarbete med elevernas lärare i bild och svenska. Eleverna gör då också en bildanalys av porträtt och en komposition av sitt eget inom ramen för bildämnet.

Kopplingar till Lgy11 och Lgr11

Historia, gymnasiet	Historia, årskurs 9
<p>Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.</p> <p>Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.</p> <p>Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.</p> <p>Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.</p>	<p>använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,</p> <p>reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och</p> <p>använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.</p>

Historiska porträtt

[Gustav Vasa. Konstnär: Willem Boy, 1558](#)

[Ludvig XIV av Frankrike i kröningsdräkt. Konstnär: Hyacinthe Regaud, 1701](#)

[Olof Palme. Foto: Anders Nyström](#)

[Josef Stalin. Konstnär: Fyodor Shurpin, 1948.](#)

[Drottning Elisabeth I av England. Konstnär: Okänd, 1588.](#)